

■ A prózai bemutatók nem maradnak el

Dönteni: felnőtt módon

Az utóbbi napok színházi homályának oszlatására *Kormos Tibor* igazgató tegnap délelőttre rövid beszélgetésre hívta össze a prózai társulatot. Mit mondta, azt nem kéri, hogy a színészek hitet tegyenek mellette vagy a távozó művészeti tanácsadó (*Arkosi Árpád*) mellett, de azt igen, hogy a színészek „felnőtt ember módjára döntsék el”, hogy mi módra kívánja alakítani további sorsát.

Megköszönte, hogy a színészek a kialakult helyzetben is

felelősségteljes magatartást tanúsítanak, s csütörtökön este *Bicskey Lukács* bravúros beugrásával megmentették a Szentiványi álom előadását. A színház vezetésének elszánt törekvése, hogy a bérletben meghirdetett előadások (Tangó, Chicago, Légy jó mindhalálig) ha késve is, de megvalósuljanak, még akkor is, ha a felkért rendezők valóban visszalépnek. Erről még mindig nem kapott a színház hivatalos értesítést, csupán a lapokban megjelent információkra ha-

gyatkozhatnak. Ha *Lukács Andor* és *Tompá Gábor* tényleg nem kívánják Szegeden rendezni, akkor találnak másokat erre a feladatra – közölte a színház igazgatója. Hamarosan egyébként két darabnak is megkezdődnek a próbái a Kamaraszínházban, *Karcszag Ferenc* rendezte a Máli néni, *Bodolay Géza* a Bohóctáncot.

(Arkosi Árpáddal, a lemondott művészeti vezetővel készült interjúnkat hamarosan olvashatják lapunkban.)

■ Operapremier a centenáriumra

„Se bukfenc, se salto mortale” Az Anyegin rendezője: Angyal Mária

■ Az Anyeginről írta valamelyik kritikus: vésszesen magában hordja az érzégs, giccses előadás kísérését.

– Könnyen lehet, hogy fennáll ez a veszély, de megkísérlem kivédeni. Úgy vélem, hogy ebben a darabban Puskin is, de főleg Csajkovszkij alapvető emberi érzéseket, interperszonális kapcsolatokat fogalmaz meg, amelyek létezése független kortól, társadalomtól, történelemtől, mindentől. Az emberhez tartoznak. A kornak ebben annyi szerepe van, hogy koronként változik a kifejezési formája, és lehet, hogy az átélés formája is. Ezt nem tudhatom, mert én egyszerre csak egyetlen korban, a sajátomban tudok élni. Megpróbálok a fantáziámat szabadjára engedni, mert a többi korról is vannak információim: történelmi, tudományos, pletyka szintűek. Az alapvető érzések: szerelem, barátság, féltékenység, harag, hiúság minden korban léteztek. Az az érdekes, hogy ezeket hogyan mutatom be. Kétségtelen, hogy Csajkovszkij az Anyegin zenéjében – ami több mint száz évvel ezelőtt született – más életritmussal, más tempójú, más elfoglaltságú emberek lelkét, kapcsolatait komponálta meg. Sokkal kevesebb volt az ember programja, kevesebb szórakozási lehetősége volt, sokkal többet tudott foglalkozni a saját lelkével, érzelmeivel. Szörnyű, de így van: az ember jobban ráért saját magára. A zenében megkomponált érzéseket úgy kell ma megmutatni, hogy ne muzeálisak, netán megmosolyogni valóak legyenek, hanem olyan mértékig kell közelíteni a mai ember mentalitásához, életviteléhez, hogy ráismerjen. Csak annyira szabad elvinni az „érzelgőségig”, amennyire a zenei anyag meghamisítása nélkül lehetséges. Ahol a zene kizárólag és egyértelműen azt festi, azt mélyíti és azt boncolja, ami egy ember lelkében, szívében történik, ahhoz én nem tudok bukfenceket komponálni, se dupla tempót diktálni. Akit ez

Fotó: Nagy László

Angyal Mária, aki húsz évig volt a szegedi színház rendezője, most hosszú idő után ismét új opera-bemutatót rendez, Csajkovszkij Anyeginjét állította színpadra. Történetesen három másik munkáját – a Toscát, a Bánk bánt és a Lammermoori Luciát – is felújította illetve felújítja az operatársulat, így akár azt is mondhatjuk, Angyal-évad az idei.

a zene nem gyönyörködtet el, és nem tudja elvonatkoztatni a színházi élményt egy olyan visszatetszéstől, hogy: „Jaj, mit nyavalyognak ezek ennyit!” – annak nem tudom ajánlani ezt a darabot. Olyan elnéző szeretettel kellene nézni az előadásból kihagyhatatlan „szendelmeket”, ahogyan én a nagyanyám gyönyörű csipkekendőjét nézem. Nem abban megyek házibuliba vagy premiere – bár egyre divatosabb –, de tisztelem, tetszik, szeretem. Relikviája és hírmondója egy olyan kornak, ami nem is olyan távoli a napjainktól. Ez a darab másként drámai, mint például A trubadúr, vagy egy Puccini-opera, ami tele van nemcsak érzelmi, lelki, hanem fizikai akciókkal is. Az Anyegin kétségelentlenül statikus darab, inkább lírai és esztétikai élményt lehet általa nyújtani. A látványt az énekesnek és a

színpadképnek kell produkálni. Erre törekedtem a színpadi megfogalmazás során.

■ Puskin Anyeginje kapcsán közhely az a megállapítás, hogy a XIX. századi orosz élet enciklopédiája. Mennyire igaz ez az operaváltozat esetében?

– Csajkovszkij a monumentális történelmi-társadalmi freskókat is festő hatalmas puskin szövegből nem ezt emelte ki. Minimális háttérként használja, csupán utal rájuk. Az előadásban megpróbálok néhány dolgot, ami az érzelmek síkján zajlik és a zenében szólal meg – amit talán nem szokás – képre lefordítani. Néhány helyen, ahol erőltetés nélkül lehet, egy-két szimbolikus beállítást, mozgást, látványt, színt, díszletkompozíciót állítok ennek az elképzelésnek a szolgálatába. Ettől ez az opera csak belső drámai történéseket tud hordozni, ettől nem lesz happening, nem lesz se bukfenc, se salto mortale. Ami nincs benne a zenében, azt nem óhajtom beletenni.

■ Rendezte már korábban az Anyegin?

– Nem rendeztem, de még csak nem is láttam soha életben. Most hoztak a kollégák egy videokazettát, ami egy chicagói előadásnak a felvétele. Óriási családás volt számomra. Egy koncertszerű előadás, amiből az illúziókeltésre való törekvésnek még a nyoma is hiányzik. Még arra sem figyeltek, hogy Tatjana legalább közelítőleg annyi kilós és annyi éves legyen, mint amit a szerep megkívánna. Nem hiszem, hogy a mai ember ebben a türelmetlenül rohanó, semmies-jó-közérzetű és nagyon szigorúan ítélő mentalitásával szívesen néz olyan előadást, aminek nincs látványértéke, csak akusztikai. Nekem olyan szerencsém van, hogy mindhárom Tatjánám fiatal, karcsú, mozgékony, érzékeny és bátor színész nő is, túl azon, hogy nagyszerűen énekel is ezt a rendkívül nehéz szerepet.

Hollósi Zsolt

■ Szegedi kamarazenei napok

Három hangverseny - három ősbemutató

A szegedi önkormányzat és a Nemzeti Filharmonia rendezésében hétfőn megkezdődik a szegedi kamarazenei napok hangversenysorozata. Az 1979 óta minden évben megtartott zenei eseményen idén három kamarazenei együttes koncertje szerepel, s mindegyik előadást egy-egy kortárs zenemű ősbemutatója teszi majd izgalmassá. A város felkérésére idén három zeneszerző: *Terényi Ede*, *Madarász Iván* és *Márta István* írt kamaraművet az eseményre. Terényi Ede erdélyi zeneszerző A hét torony muzsikája (Kamaraszimfónia Szeged város tiszteletére) című darabját november 8-án, a Kolozsvári Kamarazenekar adja elő, *Ruha István* és *Oprea Aurelian* hegedűművészek közreműködésével; a hangversenyen Mozart, J. S. Bach és Britten művek szólnak meg még. November 9-én *Madarász Iván* zeneszerző Concerto F(L)A című művét a Weiner Leó Kamarazenekar mutatja be, *Weninger Richard* vezényletével és *Bálint János* fuvola-művész szólójátékával; a koncerten Mendelssohn, Weiner és Csajkovszkij művek is felhangzanak. A zárónapon, november 11-én *Márta István* Film-zene (vonósokra) című darabjának ősbemutatóját hallhatja a közönség, a Salieri Kamarazenekar előadásában, *Pál Tamás* vezényletével; a kamarazenekar Mozart és Beethoven műveket játszik még.

A hangversenyek részletes programját az előadások napján közöljük. Valamennyi koncert 19.30-kor kezdődik, a szegedi konzervatórium dísztermében.

Hány Tárkány Szücs él a világon?

Vásárhelyi családtörténetek

Négy éve, 1989. március 24-én az Élet és Irodalom hasábjain fölvettem a kérdést: hány Gyuricza van a világon? Akkor jelent meg a gyomai Kner nyomdában Gyuricza Antal könyve, *Az endródi Gyuricza család története. Ezerre becsülöm e nevek viselőit*. S most, hogy Vásárhelyen napvilágot látott *A hódmezővásárhelyi Tárkány Szücs nemzetség monográfiája*, másfél ezerre taksálom azoknak a számát, akik e jellegzetes vásárhelyi vezetéknevvel dicsekedhetnek. Jó lett volna, ha a könyv végén névmutató teszi lehetővé, hogy a sok azonos nevűt megkülönböztetve megtalálhassuk. A mutató a megszámlálást is lehetővé tenné.

Kedves jó barátom volt *Tárkány Szücs Ernő* (1921–1984), aki nyilván a legnagyobb dicsőséget szerezte ennek a névnek. Mint a Puszták Népe szerkesztője kerültem vele kapcsolatba 1946-ban; az ő révén találkozhattam Bercsényi utcai remeteségében Németh Lászlóval. Végigkísérhettem Ernő pályáját, amint el kellett hagynia szülővárosát, hivatali vállallnia, s mellette kiszorítani az időt kedvelt tudományra, a történeti néprajz, a jogszokások kutatására, amelyben egy élet fáradozásával a legnagyobb tekintélyre tett szert, akadémiai doktorságra, címzetes egyetemi tanárságra. Kilen évvel ott voltam a Kincses temetőben, amikor búcsúztattuk, '86-ban sírköveátadásán, '92-ben özvegyének temetésén. Életem egy darabját vesztettem el velük.

Öccse, Géza (1923) és egy másik ág leszármazottja, Imre (1928) fogott össze, hogy nemzetségük krónikáját fáradságos munkával összeállítsák. A fényes papíron, album alakban, sok képpel, kéziratok, okmányok, cikkek hasonmásai-val gazdag könyv mindössze ötszáz példányban jelent meg. Nem is juthat minden Tárkány Szücsnek...

Az őszülők, akikről mindannyian származnak: Szücs István (1713?–1768) és Olasz Sára (1738–1813). A többször megözvegyült Olasz Sárát 1782-ben a tíz évvel azelőtt föltehetően a Bihar megyei Tárkánybóly Vásárhelyre költözött Tárkányi István (1724–1799) vette el. Ezután kezdtek Olasz Sárának Szücs (Szücs) Istvántól született gyermekeit – a többi (pl. Kérdő) Szücsöktől megkülönböztetve – Tárkány Szücsöknek írni. Két fiú (György és János) vitte tovább a családnévet. *Tőlük származnak a maiak*.

De már az őszanya Olasz vezetékneve elárulja, hogy a Tárkány Szücs nemzetség története egyszersmind Vásárhely népiségtörténete is, hiszen a házasságok révén a Tárkány Szücsök története összekapcsolódott a legjellegzetesebb vásárhelyi famíliákkal (*Csáki, Dapsy, Egető, Hegyi, Karasz, Kenéz, Kotormán, Kristó, Lázár, Meszlényi, H. Mucsi, Cz. Nagy, Szél(l), Szentandrás, Zsarkó*).

Tárkány Szücs Imre géplakatos, hegesztő, vízvezeték-szerelő, traktoros volt, művezetőként ment nyugdíjba. Annál dicséretesebb szenvedélyes történelmi érdeklődése. *Neki köszönhetjük három éve az elhurcolt vásárhelyi leventék névsorát is*. Elégé nem dicsérhető fáradozása és áldozatkészsége, hogy Tárkány Szücs Géza segítségével e szép könyvet ajándékként tette szülővárosra népének asztalára, egyszersmind gazdagította vele a magyar társadalomtudományt.

Péter László

A születéstől az iskoláskorig

bölcsőket, vesszőkocsikat és vesszőágyakat.

A csecsemők ruházatából (kising, főkötő, kisdunna, pólyakötő) több maradt meg az utókor számára, mint a nagyobb gyerekek viseleti darabjaiból. Ezek közül említést érdemelnek a kisfiúk viselte ingek, gatyák, és gyermekszűrők, amelyek szintén megtekinthetők a tárlaton.

A kisgyermek állni és járni tanulását segítő eszközökön (túlábas és padolt aljú állók, tolókocsi) kívül gyermekjátékokból is látható válogatás.

A talicska, amely Makónak jellegzetes közlekedési eszköze volt, a gyermek életében is jelentős szerepet játszott. Nincstelen szegény emberek babakocsinak használták; abban tolták ki a kisgyereket a

hagyományok, s míg a szülőök dolgoztak, abban aludt vagy játszott a kicsi. A *totyogó kisgyerek talicskát kapott játszani*. Növekedésével ezt kisméretű váltotta fel, s ezt már munkaeszközként használták.

A kiállítás a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában ma, szombaton délelőtt 10 órakor a Szászorszép Gyermekház tánckarának műsora nyitja meg. Az énekes-táncos gyermekjátékokat az érdeklődők meg is tanulhatják.

Dr. Markos Gyöngyi néprajzkutató, a kiállítás rendezője

Fotó: Révész Róbert